

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2016 11 10
JOIN(2016) 49 final

**BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Tarptautinis vandenynų valdymas. Mūsų vandenynų darnaus valdymo darbotvarkė

{SWD(2016) 352 final}

1. VANDENYNAI – PASAULINIS IŠŠŪKIS IR PRIORITETAS

Vandenynai labai svarbūs Europos Sąjungos ir daugelio pasaulio tautų ateičiai. Jie suteikia daug galimybių skatinti ekonomikos augimą, darbo vietų kūrimą ir inovacijas. Apskaičiuota pasaulinės vandenynų ekonomikos vertė – 1,3 mlrd. EUR, o iki 2030 m. ji turėtų padidėti daugiau nei dvigubai¹.

Vandenynai atlieka pagrindinį vaidmenį reguliuojant klimato sistemą. Jie pagamina pusę mūsų deguonies ir absorbuoja didžiąją dalį papildomos pasaulio šilumos bei apie 25 % išmetamo CO₂ kiekio². Daugelis salų (įskaitant mažas besivystančias salų valstybes) ir pakrančių valstybių priklauso nuo jūrų išteklių ir yra pažeidžiamos dėl galimo žmogaus veiklos poveikio šių išteklių išsaugojimui ir tausiam naudojimui. Labai svarbu, kaip sprendžiame su vandenynais susijusius klausimus. Kai kurios iš aktualiausių pasaulinio masto problemų – tokių kaip klimato kaita, skurdas ir gyventojų, kurių skaičius iki 2050 m. turėtų pasiekti devynis milijardus, aprūpinimas pakankamu kiekiu saugių ir maistingų maisto produktų – galės būti veiksmingai sprendžiamos tik tuomet, kai vandenynai bus saugūs, apsaugoti, švarūs ir darniai valdomi.

Mūsų vandenynams pavojų kelia išteklių pereikvojimas, klimato kaita, rūgštėjimas, tarša ir biologinės įvairovės mažėjimas. Jūrų ir pakrančių ekonomikos plėtojamos visame pasaulyje, tačiau jų sėkmė priklauso nuo didesnio tvarumo. Naudotis laivybos keliais kartais trukdo neteisėtas elgesys, vis gausėjantys piratavimo veiksmai, ginkluoti apiplovimai ir kitų rūšių nusikaltimai jūroje. Bandymai bauginant, prievarta ar jėga reikšti teritorinius ar jūrinius reikalavimus nesilaikant Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijoje (toliau – UNCLOS) nustatytos sistemos gali pakenkti ne tik regiono stabilumui, bet ir pasaulinei ekonomikai. Informuotumas apie neteisėtą veiklą jūrų srityje yra itin svarbus darnaus ir taisyklėmis pagrįsto valdymo aspektas.

Vis dar sunku laiku gauti tikslią informaciją apie jūrų išteklių ir ekosistemų būklę. Technologinė pažanga, būtina darniam jūrų veiklos vystymuisi, priklauso nuo mokslinių tyrimų tobulinimo.

Visos šios problemos yra pripažintos pasauliniu lygmeniu. Aukščiausiojo lygio susitikime „Rio+20“ valstybių ir vyriausybių vadovai įsipareigojo apsaugoti ir atkurti vandenynų ir jūrų ekosistemas ir, remdamiesi tarptautine teise, darniai valdyti vandenynų išteklius, kad būtų įgyvendinti visi trys darnaus vystymosi aspektai. ES yra įsipareigojusi taikyti šį integruotą požiūrį.

Vienas iš 17-os darnaus vystymosi tikslų (14-asis DVT), nurodytų JT darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. ir glaudžiai susijusių su kitais šios darbotvarkės tikslais, yra išsaugoti ir tausiai naudoti vandenynus. Pirmą kartą vandenynų išsaugojimo ir tausaus naudojimo problema sprendžiama kartu su kitais svarbiausiais pasaulio tvarumo iššūkiais visa apimančioje pasaulio politikos darbotvarkėje ir nurodoma keliuose darnaus vystymosi tiksluose bei konkrečiuose tiksluose³. Dabar šie įsipareigojimai visame pasaulyje privalo virsti veiksmais. ES yra visapusiškai įsipareigojusi siekti šio tikslo ir jį

¹ *The ocean economy in 2030*, OECD Publishing, Paris (2016).

² *Klimato kaita 2014 m. Poveikis, prisitaikymas ir pažeidžiamumas*, Tarpyvyriausybinių klimato kaitos komisijos (IPCC) II-osios darbo grupės penktoji vertinimo ataskaita, 6 skyrius.

³ Be 14-ojo DVT (vandenynai), vandenynai ir pakrantės susijusios su keletu DVT, kaip antai skurdo panaikinimas (1-asis DVT), aprūpinimo maistu saugumas ir tvarus žemės ūkis (2-asis DVT), sveikata (3-iasis DVT), švarus vanduo ir sanitarinės sąlygos (6-asis DVT), moderni energija (7-asis DVT), augimas ir užimtumas (8-asis DVT), klimatas (13-asis DVT), ekosistemos ir biologinė įvairovė (15-asis DVT) ir partnerystė (17-asis DVT).

įgyvendinti. Šiame bendrame komunikate nustatyti veiksmai yra neatsiejama ES veiksmų įgyvendinant Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. dalis. Jiems teikiamas prioritetas ir pagal Visuotinę užsienio ir saugumo politikos strategiją⁴.

1.1. BŪTINYBĖ GERIAU VALDYTI VANDENYNUS

Vandenynų ir jų išteklių naudojimas reglamentuojamas UNCLOS. Ši konvencija taikoma remiantis regioninių ir tarptautinių institucijų bei forumų, skirtų jūroje vykdomai sektorių veiklai išsamiau reglamentuoti, sistema⁵. Pagal šią sistemą nustatytos išsamios taisyklės ir principai. Tačiau ši sistema yra gana nevienalytė ir prastai koordinuota. Pasauliniu lygiu sutariama, kad jūrų aplinka ir žmogaus veikla jūroje, įskaitant sausumoje vykdomą veiklą, kuri daro poveikį vandenynams, turi būti valdoma veiksmingiau, siekiant reaguoti į vis intensyvesnį vandenynų naudojimą.

2015 m. Komisijos surengtose konsultacijose⁶ patvirtinta, kad dabartinė sistema neužtikrina darnaus vandenynų valdymo:

- sistema yra neišsami ir turi būti patobulinta. Joje vis dar yra didelių teisinių spragų, visų pirma susijusių su jūrų biologinės įvairovės išsaugojimu ir tausiu jos naudojimu nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose (BBNJ). Tarptautinė jūros dugno institucija (ISA) dar nebaigė rengti savo Kasybos kodekso, kuriame būtų nustatytos su jūros dugno kasyba susijusios reikalingos taisyklės ir procedūros;
- taisyklės ir tvarka, dėl kurių susitarta, dažnai įgyvendinamos neveiksmingai arba nevienodai taikomos. Dar reikia daug nuveikti, kad būtų pasiekti visuotiniai tikslai, tokie kaip iki 2015 m. pradėti taikyti didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio principą arba iki 2020 m. išsaugoti 10 % pakrančių ir jūrų teritorijų, visų pirma jas paverčiant saugomais jūrų rajonais (SJR)⁷. Dėl vėluojančio ratifikavimo negali įsigaliooti svarbios jūrų srities konvencijos, pvz., Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvencija dėl darbo žvejybos sektoriuje;
- tarptautinių organizacijų, atsakingų už vandenynų klausimus, veikla yra menkai koordinuota. Nors jūrų veiklos sektoriai tarpusavyje susiję, dažniausiai kiekvienas sektorius reguliuojamas atskirai. Už skirtingus sektorius atsakingų tarptautinių institucijų veikla dažnai koordinuojama *ad hoc* arba visai nekoordinuojama⁸. Organizacijų ir mechanizmų, kurie galėtų atlikti svarbų vaidmenį stiprinant

⁴ *Bendra vizija, bendri veiksmai: Stipresnė Europa. Visuotinė Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategija*, 2016 m. birželio 28 d.

⁵ Šiai sistemai priskiriama Tarptautinė jūrų organizacija (TJO) – laivybos srityje, Tarptautinė jūros dugno institucija (ISA) – jūros dugno kasybos klausimais, Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO) ir regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos (RŽVO) – žuvininkystės klausimais, Jungtinių Tautų aplinkos programa (UNEP) – daugiašalių aplinkos susitarimų srityje, regioninės jūrų konvencijos ir kiti daugiašaliai aplinkosaugos susitarimai – dėl jūrų aplinkos išsaugojimo ir tausaus naudojimo ir UNESCO Tarpvyriausybinė okeanografijos komisija (IOC) – dėl jūrų mokslinių tyrimų. Be to, pagal UNCLOS sukurtas privalomo taikaus ginčų dėl konvencijos aiškinimo ar taikymo teisinis mechanizmas – Tarptautinis jūrų teisės tribunolas.

⁶ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/ocean-governance/doc/ocean-governance-summary_en.pdf

⁷ *JT darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.*, 14.5 DVT, ir *2011–2020 m. strateginis planas*, Aičio biologinės įvairovės 11-asis tikslas.

⁸ Pavyzdžiui, Biologinės įvairovės konvencija / Tarptautinė jūrų organizacija, Maisto ir žemės ūkio organizacija / Regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos / Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija / Biologinės įvairovės konvencija.

bendrą sistemą (pvz., JT Vandenynų grupė arba Tarpvvyriausybinių okeanografijos komisija), įgaliojimai dažnai yra riboti;

- neteisėta ir nusikalstama veikla daro didelį poveikį ekonominės veiklos vykdytojams, jūrų aplinkai ir jūrų sektoriuje dirbantiems žmonėms. ES pagerino savo saugumo sistemą ir skatino tarptautinį bei regioninį bendradarbiavimą saugumo srityje, tačiau kovojant su neteisėtais veiksmais jūroje reikia nuveikti daugiau. Deramų darbo sąlygų nebuvimas tam tikruose su vandenynais susijusios veiklos sektoriuose ir toliau kelia nerimą. Darbo sąlygos neteisėtą veiklą vykdančiuose laivuose kartais yra daug prastesnės, nei nustatyta tarptautiniuose standartuose, ar net neteisėtos ir daro tiesioginį poveikį ne tik susijusiems darbuotojams, bet ir šio sektoriaus pajėgumams veikti tvariai;
- būtina geriau koordinuoti ES vidaus ir išorės politiką, pvz., Baltijos jūros regiono strategiją, Juodosios jūros sinergiją, ES strategiją Adrijos ir Jonijos jūrų regione, Viduržemio jūros sąjungą ir Šiaurės dimensiją;
- suinteresuotieji subjektai (tarp jų ir įmonės, mokslininkai bei pilietinės visuomenės organizacijos) turėtų aktyviau dalyvauti rengiant ir įgyvendinant tarptautinę reguliavimo sistemą. Taip būtų labiau laikomasi reikalavimų ir sudarytos palankesnės sąlygos parengti papildomas valdymo priemones, pvz., savanoriškus išipareigojimus ir dalijimąsi geriausia patirtimi. Vandenynų valdymas turėtų būti grindžiamas patikimais moksliniais tyrimais ir žiniomis.

1.2. ES VAIDMUO

Siekiant užtikrinti, kad jūros būtų saugios, apsaugotos, švarios ir darniai valdomos, reikia taikyti nuoseklų, tarpsektorinį, taisyklėmis grindžiamą tarptautinį metodą. Toks metodas taip pat padės pasiekti ES piliečiams naudingų rezultatų prioritetinėse srityse, tokiose kaip darbo vietų kūrimas, ekonomikos augimas, konkurencingumas, tvarumas, atsparumas klimato kaitai, taika ir saugumas. Remiant taisyklėmis grindžiamą gerą jūrų valdymą bus stiprinamos žmogaus teisės, laisvė ir demokratija, sudaromos vienodos sąlygos verslo įmonėms ir pagerintos darbo sąlygos visame pasaulyje. Vykdyti šias užduotis yra ES kaip stiprios pasaulinio masto veikėjos vaidmuo.

ES yra pasirengusi formuoti tarptautinio vandenynų valdymo sistemą, remdamasi savo patirtimi, įgyta plėtojant tvaraus vandenynų valdymo metodą, visų pirma įgyvendinant savo aplinkos politiką (ypač Jūrų strategijos pagrindų direktyvą), integruotą jūrų politiką (ypač savo Jūrinių teritorijų planavimo direktyvą), pertvarkytą bendrą žuvininkystės politiką, kovojant su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama (NNN) žvejyba ir įgyvendinant savo jūrų transporto politiką.

Be to, ES parengė saugumo priemonių rinkinį, siekdama susieti vidaus ir išorės saugumo dimensijas. Visuotinėje ES užsienio ir saugumo politikos strategijoje patvirtinama būtinybė taikyti bendresnį požiūrį į vidaus ir išorės politikos dimensijų, išorės politikos sričių ir valstybių narių bei ES institucijų veiklos koordinavimą. Reikėtų plėtoti sąveiką su kitomis politikos sritimis (pvz., kibernetinio saugumo, kibernetinės gynybos ir žiedinės ekonomikos) ir strategijomis (pvz., ES jūrų saugumo strategija (ESJSS))⁹ ir

⁹ 2014 m. birželio 24 d. Bendrųjų reikalų tarybos patvirtinta *Europos Sąjungos jūrų saugumo strategija*, 11205/14.

susijusiomis regioninėmis strategijomis¹⁰). Taigi ES prisidedant prie vandenynų valdymo stiprinimo bus siekiama ir pasaulinio jūrų sektoriaus augimo bei jūrų saugumo tikslų.

ES parengė ESJSS siekdama, kad jūrų saugos ir saugumo problemos būtų sprendžiamos veiksmingai ir visapusiškai, naudojant atitinkamas tarptautines, ES ir nacionalines priemones. Siekiant palengvinti tarpsektorinį bendradarbiavimą ir padidinti augimo galimybes, strategija turėtų būti taikoma laikantis šio komunikato. ES ir toliau aktyviai prisideda užtikrinant pasaulinį jūrų saugumą, remdamasi savo patirtimi, įgyta kovojant su piratavimu vakarinėje Indijos vandenyno dalyje ir su neteisėtu žmonių gabenimu bei prekyba žmonėmis Viduržemio, Juodojoje ir Baltijos jūrose, ir nagrinėdama galimybes Gvinėjos įlankoje¹¹, Pietų Kinijos jūroje ir Malakos sąsiauryje.

Vandenynų valdymo klausimais ES vykdo dvišalį, regioninį ir daugiašalį bendradarbiavimą visame pasaulyje, o jos pagrindinė teisinė varomoji jėga – UNCLOS. ES įgyvendina strategines partnerystės iniciatyvas ir yra sudariusi susitarimus su svarbiausiais tarptautiniais subjektais ir partneriais. Ji aktyviai bendradarbiauja su įvairioms besiformuojančios rinkos ekonomikos šalims. ES yra pasirašiusi daug susitarimų ir konvencijų. ES ir jos valstybės narės kartu yra didžiausios pasaulyje pagalbos teikėjos.

ES turėtų remtis esamomis priemonėmis, kad pagerintų vandenynų valdymą ir sustiprintų veiklos su tarptautiniais ir regioniniais forumais koordinavimą. ES aktyviai siekia plėtoti bendradarbiavimą su kaimyninėmis šalimis jūrų politikos ir vandenynų ekonomikos srityse, be kita ko, remdamasi tiek rytiniu, tiek pietiniu Europos kaimynystės politikos aspektais. Ji taip pat aktyviai dalyvauja pasauliniame darbo jūrų transporto sektoriuje valdyme ir pasaulinėje kovoje su prievartiniu darbu ir prekyba žmonėmis.

ES ir jos valstybių narių veiksmai vidaus ir išorės politikos srityse turi būti labiau susieti. Bendras šių veiksmų poveikis labai padidins galimybes siekti teigiamų pokyčių. ES turėtų užtikrinti savo vidaus ir išorės politikos veiksmų nuoseklumą, remdamasi savo įsipareigojimu didinti politikos suderinamumą darnaus vystymosi labui. ES turėtų skatinti sinergiją su kitomis ES politikos sritimis, įskaitant vystymosi politiką ir strategijas, kaip antai ESJSS.

Be to, Europos Sąjungoje yra devyni atokiausi regionai. Šie regionai dėl savo indėlio plėtojant ES jūrų aspektą ir savo išsidėstymo Atlanto ir Indijos vandenynuose yra svarbūs tuo, kad gali aktyviai prisidėti prie geresnio vandenynų valdymo.

Siekdamos užtikrinti, kad vandenynai būtų saugūs, apsaugoti, švarūs ir darniai valdomi, Komisija ir vyriausioji įgaliotinė siūlo įgyvendinti 14 veiksmų trijose prioritetinėse srityse:

- tobulinti tarptautinio vandenynų valdymo sistemą;
- sumažinti vandenynams ir jūroms daromą neigiamą poveikį ir sukurti sąlygas darniai mėlynajai ekonomikai ir
- stiprinti tarptautinius vandenynų mokslinius tyrimus ir duomenis apie juos.

¹⁰ 2014 m. kovo 17 d. Užsienio reikalų tarybos patvirtinta *Europos Sąjungos strategija dėl Gvinėjos įlankos*; 2011 m. lapkričio 14 d. Užsienio reikalų tarybos patvirtinta *Somalia pusiasaliui skirta Europos Sąjungos strateginė programa*.

¹¹ Remdamasi visapusišku požiūriu į Afrikos vadovaujamą Jaundės proceso iniciatyvą, dėl kurios 2013 m. birželio mėn. susitarė Vakarų ir Centrinės Afrikos valstybių vadovai, 2014 m. ES parengė Gvinėjos įlankai (nuo Senegalo iki Angolos) skirtą strategiją o 2015 m. – veiksmų planą.

2. TOBULINTI TARPTAUTINIO VANDENYNŲ VALDYMO SISTEMĄ

Atsižvelgdamos į tarptautinį sutarimą, kad reikia tobulinti vandenynų valdymo sistemą, Komisija ir vyriausioji įgaliotinė imsis toliau nurodytų veiksmų.

1 veiksmas. Užpildyti tarptautinio vandenynų valdymo sistemos spragas

Komisija ir vyriausioji įgaliotinė toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis ir tarptautiniais partneriais, siekdamos skatinti daugiašalių priemonių, dėl kurių buvo susitarta, bet kurios dar neįsigaliojo, įgyvendinimą. Komisija ir vyriausioji įgaliotinė dės daugiau pastangų, kad būtų pasirašytos, ratifikuotos, į nacionalinę teisę perkeltos ir veiksmingai įgyvendinamos pagrindinės pasaulio vandenynų valdymo priemonės (pvz., UNCLOS ir galiojantys jos įgyvendinimo susitarimai).

Komisija ir toliau aktyviai dalyvaus rengiant su UNCLOSS susijusią tarptautinę teisiškai privalomą priemonę dėl jūrų biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus jos naudojimo nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose (BBNJ). Ji toliau rems tarptautines pastangas saugoti jūrų biologinę įvairovę, dedamas kituose atitinkamuose tarptautiniuose forumuose, įskaitant Biologinės įvairovės konvencijos (BĮK) ir Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos (CITES) šalis.

Komisija ir vyriausioji įgaliotinė kartu su valstybėmis narėmis ir visomis kitomis šalimis, įskaitant tarptautinius partnerius, pramonės ir pilietinės visuomenės organizacijas, nagrinės, kokių savanoriškų, su teisėkūra nesusijusių ir papildomų veiksmų būtų galima imtis remiant vandenynų valdymą.

- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė kartu su valstybėmis narėmis ir tarptautiniais partneriais imsis veiksmų, kad būtų užtikrintas pagrindinių pasaulio vandenynų valdymo priemonių (pvz., numatyto UNCLOS įgyvendinimo susitarimo dėl BBNJ ir TDO konvencijos dėl darbo žvejybos sektoriuje) priėmimas, ratifikavimas ir įgyvendinimas.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė rems tarptautines pastangas saugoti jūrų biologinę įvairovę, kurias deda visos atitinkamos tarptautinės institucijos.*
- *Iki 2018 m. Komisija parengs jūros dugne esančių gamtos išteklių žvalgyimo ir eksploatavimo nacionalinei jurisdikcijai priklausančiuose rajonuose gaires, kad padėtų pakrančių valstybėms narėms pagal UNCLOS vykdyti savo pareigą – apsaugoti ir išsaugoti jūrų aplinką.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė, bendradarbiaudamos su visomis atitinkamomis regioninėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, toliau įgyvendins regionines iniciatyvas už ES ribų, susijusias su jūrų baseinų darniu vystymusi, ir strategijas, pvz., skirtas Somalio pusiasaliui ir Gvinėjos įlankai, pagal kurias bendradarbiavimas jūrų ir jūrininkystės srityse laikomas saugumo užtikrinimo ir darnaus bendradarbiavimo priemone.*

2 veiksmas. Siekiant užpildyti regioninio valdymo spragas, skatinti regioninį žuvininkystės valdymą ir bendradarbiavimą pagrindiniuose vandenynų rajonuose

Regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos (RŽVO) yra svarbiausios tarptautinės organizacijos, prisidedančios prie vienos valstybės ribas viršijančių žuvų išteklių ir toli migruojančių žuvų išteklių išsaugojimo ir tausaus naudojimo. ES veiksmams šioje srityje labai svarbu, kad šių organizacijų veiklos rezultatai (pvz., susiję su mokslu, skaidrumo reikalavimų laikymusi ir sprendimų priėmimu) gerėtų ir būtų reguliariai peržiūrimi.

Arkties vandenynas yra vienas iš pažeidžiamiausių planetos jūrų regionų, tačiau didžiausiame jo centrinės dalies plote netaikomas tarptautinis apsaugos ar valdymo režimas. Remdamasi neseniai pateiktu pasiūlymu dėl integruotos Arkties politikos¹² ES turėtų užtikrinti darnų Arkties ir aplinkinių regionų vystymąsi, plėtodama tarptautinį bendradarbiavimą. Visų pirma ji padės sukurti Arkties RŽVO (sudaryti susitarimą) ir skatins biologinės įvairovės apsaugą sudarydama daugiašalius partnerystės susitarimus.

Kitos ES regioninės strategijos (pvz., Gvinėjos įlankos ir Somalio pusiasalyje) turėtų padėti pagerinti žuvų išteklių išsaugojimą ir valdymą bei sukurti kovos su NNN žvejyba sistemą.

- *Komisija bendradarbiaus su savo tarptautiniais partneriais, kad būtų sukurtos regioninės žuvininkystės valdymo organizacijos (RŽVO) arba sudaryti susitarimai, susiję su rūšimis, kurioms jie dar netaikomi, ir rajonais, kuriuose jie dar netaikomi. Visų pirma, kol bus sukurta RŽVO arba sudarytas susitarimas, ES rems daugiašalį susitarimą, kuriuo siekiama užkirsti kelią nereglamentuojamai žvejybai atviroje jūroje, kuri vykdoma Arkties vandenyno centrinėje dalyje.*
- *Komisija rems iki 2020 m. numatytą Žvejybos rytų vidurio Atlante komiteto ir Vakarų vidurio Atlanto žuvininkystės komisijos modernizavimą. Be to, ji rems regionines žuvininkystės institucijas ir iniciatyvas, kuriomis siekiama gerinti šalių bendradarbiavimą tokiais klausimais kaip NNN žvejyba.*
- *Komisija skatins tobulinti esamų regioninių žuvininkystės institucijų veikimą, visų pirma remdama reguliarią veiklos rezultatų peržiūrą.*

3 veiksmas. Gerinti tarptautinių organizacijų veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą ir kurti Vandenynų valdymo partnerystės iniciatyvas

ES turėtų padėti gerinti tarptautinių organizacijų, kurioms suteikti su vandenynais susiję įgaliojimai, veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą. To turėtų būti siekiama sudarant susitarimo memorandumus ir bendradarbiavimo susitarimus, kuriais būtų stiprinamas institucijų, siekiančių bendrų arba vienas kitą papildančių tikslų, veiklos koordinavimas. Komisija apsvarstys galimybę atnaujinti Kobės procesą, susijusį su tunų RŽVO, ir pradėti jį taikyti kitoms RŽVO. ES taip pat rems daugiašalio bendradarbiavimo priemonių, pavyzdžiui, JT Vandenynų grupės (ypač 2017 m. vykstant jos įgaliojimų peržiūrai), Tarpvyriausybinių okeanografijos komisijos (IOC), Tarptautinės jūros dugno institucijos (ISA) ir žemyno bei regioninių organizacijų, kurios yra parengusios jūrų apsaugos ir vertės didinimo strategijas, vaidmenį.

Jūrų reikalų ir žuvininkystės srityse Komisija palaiko dvišalius santykius su pagrindinėmis vandenynų klausimais suinteresuotomis šalimis, tarp kurių – Australija,

¹² Bendras komunikatas „Integruota Europos Sąjungos Arkties politika“, JOIN(2016) 21 final.

Kanada, Kinija, Japonija, Naujoji Zelandija ir Jungtinės Amerikos Valstijos. Ji numato, kad per artimiausius penkerius metus šie santykiai palaipsniui peraugės į vandenynų valdymo partnerystės iniciatyvas. Taip sustiprės bendradarbiavimas pagrindinėse vandenynų valdymo srityse: įgyvendinant su vandenynu susijusius DVT, stiprinant gebėjimus, skatinant išteklių išsaugojimą ir darnų mėlynąjį augimą, vykdant jūrų mokslinius tyrimus, stiprinant tarptautinį žuvininkystės valdymą, kuriant deramas darbo sąlygas, kovojant su NNN žvejyba ir siekiant jūrų saugumo.

- *Naudodamosi naujomis arba esamomis sistemomis Komisija ir vyriausioji įgaliotinė remis pasaulinių ir regioninių organizacijų, kurioms suteikti su vandenynais susiję įgaliojimai, geresnį bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą.*
- *Komisija remis geresnį RŽVO ir regioninių jūrų konvencijų šalių veiklos koordinavimą ir bendradarbiavimą su pasaulinėmis organizacijomis¹³.*
- *Komisija remis visų atitinkamų tarptautinių institucijų pasauliniu mastu dedamas pastangas saugoti jūrų biologinę įvairovę, kaip antai 12-ajame Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijos susitikime dėl jūrų ir pakrančių biologinės įvairovės patvirtintų prioritetų¹⁴ įgyvendinimą ir kitus spendimus dėl ekologiniu arba biologiniu požiūriu svarbių jūrų rajonų (EBSA) nustatymo.*
- *Komisija užtikrins, kad būtų veiksmingai įgyvendinami 16-oje ir 17-oje CITES šalių konferencijoje priimti sprendimai dėl jūrų rūšių apsaugos¹⁵.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė remis daugiašalio bendradarbiavimo priemones, pavyzdžiui, JT Vandenynų grupę ir netrukus vyksiančią jos įgaliojimų peržiūrą, siekdamas sustiprinti jos kaip koordinatorės vaidmenį.*
- *Komisija pasiūlys plėtoti vandenynų valdymo partnerystę su pagrindinėmis vandenynų klausimais suinteresuotomis šalimis.*

4 veiksmas. Gebėjimų stiprinimas

Komisija ir vyriausioji įgaliotinė pasinaudos išorės politikos sistema, įskaitant vystomąjį bendradarbiavimą, kad remtų ir stiprintų gebėjimus užtikrinti geresnį vandenynų valdymą, biologinės įvairovės išsaugojimą bei atkūrimą ir darnios mėlynosios ekonomikos kūrimą su savo partneriais, įskaitant tarptautines organizacijas.

Jūrų ir pakrančių plėtra turi būti ekologiškai tvari ir socialiai įtrauki. Sektorių ir investicijų sąveika bei tarpusavio kompromisai turi būti aiškiai apibrėžti ir nurodyti.

ES yra sudariusi daug įvairių dvišalio bendradarbiavimo, partnerystės ir prekybos susitarimų, įskaitant tausios žvejybos partnerystės susitarimus, kuriais remdamasi ji gali stiprinti bendradarbiavimą jūrų klausimais, pvz., mėlynojo augimo, jūrų ir pakrančių

¹³ Tokiomis kaip Tarptautinė jūros dugno institucija, Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos šalys, JT aplinkos programą įgyvendinančios šalys, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija ir Pasaulio prekybos organizacija.

¹⁴ *Biologinės įvairovės konvencijos šalių konferencijos sprendimas XII/23;*
<https://www.cbd.int/decision/cop/default.shtml?id=13386>

¹⁵ <https://cites.org/eng/res/index.php>

valdymo, darbo teisių ir kvalifikacijų¹⁶, klimato kaitos poveikio vandenynams ir paramos įgyvendinant tarptautinius įsipareigojimus.

Siekiant šio tikslo taip pat bus suteikta daugiau galimybių stiprinti gebėjimus itin svarbiose teritorijose, pavyzdžiui, Gvinėjos įlankoje, Pietų Atlante, Pietryčių Azijoje ir mažose besivystančiose salų valstybėse.

Komisija ir vyriausioji įgaliotinė sutelks išteklius, kad paremtų geresnį darnios mėlynosios ekonomikos planavimą, visų pirma dalyvaudamos Viduržemio jūros sąjungos veikloje ir atsižvelgdamos į Barselonos konvencijos taikymą. Jos skatins regioninį dialogą Viduržemio jūros sąjungos Mėlynosios ekonomikos forumo ir remis veiksmų, dėl kurių susitarta šioje organizacijoje, įgyvendinimą, įskaitant glaudesnę bendradarbiavimą jūrų mokslinių tyrimų ir naujovių srityje pagal iniciatyvą BLUE MED.

- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė pasinaudos išorės politikos sistema, įskaitant vystomąjį bendradarbiavimą, kad remtų ir stiprintų gebėjimus užtikrinti geresnį vandenynų valdymą ir darnios mėlynosios ekonomikos kūrimą su pagrindiniais partneriais, visų pirma Ramiajame vandenyne, Indijos vandenyne ir Vakarų Afrikoje.*
- *Remdamosi dabartiniu ES vystomuoju bendradarbiavimu, Komisija ir vyriausioji įgaliotinė kartu su kitomis šalimis ir regioninėmis organizacijomis imsis stiprinti jūrų saugumo pajėgumus, visų pirma Gvinėjos įlankoje ir Indijos vandenyne.*
- *2017 m. Komisija ir vyriausioji įgaliotinė remis tvirtos ir duomenimis pagrįstos mėlynosios ekonomikos plėtojimo sistemos kūrimą.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė nustatys būdus, kaip pagerinti vandenynų valdymą įgyvendinant DVT. Šie veiksmai apims, pavyzdžiui, platesnes galimybes stiprinti gebėjimus itin svarbiose vietovėse, tokiose kaip Gvinėjos įlanka ir Pietryčių Azija.*
- *Į bendradarbiavimą su Tarptautine jūrų organizacija (TJO) Komisija įtrauks techninį bendradarbiavimą, kuris turėtų paskatinti TJO priemonių įgyvendinimą ir vykdymą.*
- *Komisija sutelks išteklius, kad paremtų gebėjimų, susijusių su darnios mėlynosios ekonomikos plėtojimu Viduržemio jūros regione, stiprinimo pažangą, dalyvaudama Viduržemio jūros sąjungos ir kitų organizacijų, įskaitant Barselonos konvencijos šalis, veikloje.*

5 veiksmas. Užtikrinti jūrų ir vandenynų saugą ir saugumą

ESJSS nurodytos saugumo problemos, pvz., piratavimas, prekyba žmonėmis, ginklais ir narkotikais ir neteisėtas asmenų, ginklų ir narkotikų gabenimas, ir pabrėžiama, kad būtina palengvinti civilinių ir karinių institucijų bendradarbiavimą bei jų keitimąsi informacija. Ieškant visuotinių šių problemų sprendimo būdų būtinos išsamesnės diskusijos tarptautiniuose forumuose, pavyzdžiui, Jungtinėse Tautose, G 7 ir G 20 susitikimuose, ir konkrečioms poreikiams pritaikytos partnerystės iniciatyvos su kitomis šalimis ir regioninėmis organizacijomis (pvz., Afrikos Sąjunga ir Pietryčių Azijos valstybių asociacija (ASEAN)).

¹⁶ Pavyzdžiui, taikant 1995 m. Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) tarptautinę konvenciją dėl jūrininkų rengimo, atestavimo ir budėjimo normatyvų (STCW-F).

Bendradarbiaudamos su valstybėmis narėmis, Komisija ir vyriausioji įgaliotinė dvišaliu ir daugiašaliu pagrindu dirbs su ES nepriklausančiomis šalimis ir regioninėmis organizacijomis, kad būtų sumažintos ir panaikintos grėsmės ir pavojus jūrų saugumui, įgyvendinant ESJSS ir regionines strategijas (pvz., Gvinėjos įlankoje ir Somalio pusiasalyje), daugiausia dėmesio skiriant prioritetinėms sritims¹⁷.

Naujuoju Europos sienų ir pakrančių apsaugos reglamentu¹⁸ ir iš dalies pakeistais Europos jūrų saugumo agentūros (EMSA) bei Europos žuvininkystės kontrolės agentūros (EŽKA) reglamentais nustatytas glaudesnio ES agentūrų, teikiančių paramą pakrančių apsaugos funkcijas vykdančioms valstybių narių institucijoms, ir ES nepriklausančių šalių visuose Europos jūrų baseinuose bendradarbiavimo pagrindas. Ši veikla taip pat bus sutelkta į geresnį nacionalinių pakrančių apsaugos tarnybų bendradarbiavimą įgyvendinant daugiataksles kampanijas, pavyzdžiui, nustatant pagal MARPOL konvenciją¹⁹ neteisėtą medžiagų išmetimą į jūrą. Vykdydamos šį bendradarbiavimą FRONTEX, EMSA ir EŽKA įgyvendina daugiataksles operacijas, tarp kurių – žuvininkystės, sienų ir migracijos kontrolės Centrinėje Viduržemio jūroje operacijos. Siekdamos prisidėti prie šių veiksmų ES karinės pajėgos taip pat kovoja su neteisėtu žmonių gabenimu, dalyvauja laivų apsaugos veikloje, kovoja su piratavimu, vykdydamos operacijas „Sophia“ ir „Atalanta“ stebi žvejybos veiklą ir atlikdamos savo pareigas bendradarbiauja su NATO.

- *Bendradarbiaudamos su valstybėmis narėmis, Komisija ir vyriausioji įgaliotinė pasitelks ESJSS ir veiks kartu su kitomis šalimis, kad būtų sumažintos ir panaikintos grėsmės ir pavojus jūrų saugumui.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė dės pastangas, kad pagerėtų valstybių narių, įtraukiant ir EMSA, keitimasis informacija apie tarpsektorinį jūrų stebėjimą, ir, be kita ko, bus remiamas bendros dalijimosi informacija aplinkos (CISE) įgyvendinimas, siekiant įtraukti ES nepriklausančias šalis ir tokiu būdu palengvinti tarptautinę intervenciją.*
- *Komisija įvertins, kaip būtų galima palengvinti jūrų stebėjimo aplinkų, tokių kaip CISE, sąveikumą.*
- *Remdamasi palydovinio ryšio ir duomenų analizės technologine pažanga ir esamomis jūrų veiklos stebėsenos sistemomis, Komisija kartu su vyriausiąja įgaliotine pradės įgyvendinti bandomąjį projektą, kurio tikslas – stebėti neteisėtą žvejybą visame pasaulyje, didinti informuotumą apie jūrų padėtį ir išnagrinėti galimybes stebėsenos veiklą pradėti vykdyti kituose sektoriuose.*

3. SUMAŽINTI NEIGIAMĄ POVEIKĮ VANDENYNAMS IR JŪROMS IR SUKURTI SĄLYGAS DARNIAI MĖLYNAJAI EKONOMIKAI

¹⁷ Šie veiksmai apims: tarptautiniuose forumuose (pvz., JT, G 7 ir G 20) ir palaikant aukšto lygio dialogus parengti koordinuotą požiūrį į jūrų saugumo klausimus; stiprinti ir remti ES reagavimą į konkrečiuose regionuose kylančias jūrų srities problemas (pvz., Indijos vandenyne vykdoma kovos su piratavimu operacija „Atalanta“ ir Viduržemio jūros regione vykdoma EUNAVFOR MED operacija „Sophia“, skirta kovoti su neteisėto žmonių gabenimo ir prekybos žmonėmis tinklais); jūrų saugumo pajėgumų stiprinimo veikla su ES nepriklausančiomis šalimis ir regioninėmis organizacijomis.

¹⁸ Reglamentas (ES) 2016/1624 dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2016/399 ir panaikinami Reglamentas (EB) Nr. 863/2007, Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2007/2004 ir Tarybos sprendimas 2005/267/EB.

¹⁹ Tarptautinė konvencija dėl teršimo iš laivų prevencijos; MARPOL 73/78.

Siekiant užtikrinti, kad sveiki vandenynai atliktų gyvybės palaikymo sistemos vaidmenį ir teiktų išteklius, vandenynų valdymas turi tapti veiksmingesnis. ES veiksmams turėtų būti sutelkti į klimato kaitos ir jos poveikio, jūrų taršos ir eutrofikacijos, jūrų ekosistemų ir biologinės įvairovės apsaugos, išsaugojimo ir atkūrimo bei tausaus jūrų išteklių naudojimo problemų sprendimą.

6 veiksmas. Įgyvendinti COP21 susitarimą ir švelninti žalingą klimato kaitos poveikį vandenynams, pakrantėms ir ekosistemoms

Komisija sieks išsaugoti jūrų ir pakrančių ekosistemų vaidmenį mažindama klimato kaitos poveikį. Kartu su vyriausiąja įgaliotine ji stengsis pasiekti platų politinį sutarimą dėl būtinybės išsaugoti natūralią vandenynų atliekamą „mėlynosios anglies“ funkciją; šio sutarimo bus siekiama dirbant su ES ir tarptautinės politikos subjektais, vedant derybas klimato kaitos klausimais ir įgyvendinant atitinkamas tarptautines konvencijas aplinkos srityje.

Komisija ES lygiu stiprins su vandenynais susijusius veiksmus, kad būtų įgyvendintas Paryžiaus susitarimas dėl klimato kaitos: mažinamas laivų išmetamas teršalų kiekis, ateityje plėtojama atsinaujinančiųjų išteklių energetika. Komisija ir vyriausioji įgaliotinė kartu su valstybėmis narėmis ir tarptautiniais partneriais imsis veiksmų, kad tokie veiksmai būtų įtraukti į nacionalinį įsipareigojimų pagal Paryžiaus susitarimą įgyvendinimo stebėjimą. Be to, Komisija viešins informaciją apie tarptautiniu mastu priimtą veiksmų planą, skirtą kovoti, *inter alia*, su vandenynų šiltėjimu, jūros lygio kilimu ir rūgštėjimu. Šiame darbe bus remiamasi Tarpyvyriausybės klimato kaitos komisijos atlikta penktąja vertinimo ataskaita ir jos būsimojoje specialiojoje ataskaitoje dėl klimato kaitos ir vandenynų bei kriosferos.

- *Komisija aktyviau bendradarbiaus su tarptautiniais partneriais, kad susitartų dėl bendrų veiksmų siekiant apsaugoti ir atkurti jūrų ir pakrančių ekosistemas.*
- *Iki 2020 m. Komisija pradės įgyvendinti tarptautines viešąsias ir privačiąsias partnerystės iniciatyvas, kurių tikslas – atkurti, pritaikyti arba plėtoti ekologišką mėlynąją infrastruktūrą.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliotinė kartu su valstybėmis narėmis ir tarptautiniais partneriais imsis veiksmų, kad su vandenynais susiję veiksmai būtų įtraukti į nacionalinį įsipareigojimų pagal Paryžiaus susitarimą įgyvendinimo stebėjimą. Padėtį būtų galima pristatyti parengtoje pasaulinėje apžvalgoje, kaip numatyta Paryžiaus susitarime.*
- *Komisija pasiūlys tarptautinių veiksmų, skirtų, *inter alia*, vandenynų šiltėjimo, kylančio jūros lygio ir rūgštėjimo pasekmėms stebėti. Per Žaliosios diplomatijos tinklą bus palaikomi ryšiai su tarptautiniais partneriais.*

7 veiksmas. Kovoti su neteisėta žvejyba ir stiprinti darnų iš viso pasaulio vandenynų gaunamų maisto išteklių valdymą

ES prioritetą – kovoti su NNN žvejyba visame pasaulyje. Ne mažiau kaip 15 % visų kasmet pasaulyje sužvejojamų žuvų, kurių vertė sudaro 8–19 mlrd. EUR, sužvejojamos neteisėtai. ES bendradarbiauja su kitomis šalimis, kad būtų pradėtos įgyvendinti struktūrinės jų žuvininkystės valdymo sistemų reformos. Per artimiausius 5 metus šią

veiklą bus siekiama sustiprinti. Visų pirma Komisija nori sustiprinti daugiašalius veiksmus, kurių tikslas – pažaboti NNN žvejybą, aktyviau įgyvendinant priemones, kuriomis galima sekti ir atpažinti neteisėta veikla užsiimančius laivus ir piliečius, ir suteikiant platesnius įgaliojimus pagrindinėms tarptautinėms įstaigoms, tokioms kaip Interpolas.

ES bendradarbiaus su tarptautiniais partneriais, teiks paramą stiprinant techninius ir administracinius gebėjimus, reikalingus kovojant su NNN žvejyba, skatins agentūrų bendradarbiavimą ir įvertins neigiamas šių veiksmų socialines pasekmes.

- *Komisija sustiprins kovą su NNN žvejyba, tobulindama esamas sistemas ir kurdama elektronines priemones, kad valstybėms narėms padėtų vykdyti veiksmingą kontrolę.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliojinė bendradarbiaus su trečiosiomis šalimis, inter alia, kad stiprintų jų gebėjimus ir partnerystę su Europos žuvininkystės kontrolės agentūra, įskaitant Susitarimo dėl uosto valstybės priemonių įgyvendinimą.*
- *Komisija ir vyriausioji įgaliojinė pasinaudos turimomis ES plėtros finansavimo lėšomis, kad paremtų kovos su NNN žvejyba veiksmus.*
- *Komisija bendradarbiaus su ES nepriklausančiomis šalimis, užmegzdama dvišalius dialogus ir taikydama oficialias procedūras pagal NNN reglamentą (išankstinis nustatymas, nustatymas ir įtraukimas į sąrašą).*
- *Dvišaliuose dialoguose ir regioniniuose bei tarptautiniuose forumuose Komisija ir vyriausioji įgaliojinė nagrinės su NNN žvejyba susijusias problemas, tokias kaip priverstinis darbas ir kitos darbo formos, kurioms pažeidžiamos žmogaus teisės.*
- *ES skatins daugiašalius veiksmus, įskaitant*
 - *visuotinio laivynų registro sukūrimą,*
 - *unikaliojo laivo atpažinties kodo (TJO numerio) suteikimą komerciniams žvejybos laivams;*
 - *laimikio dokumentavimo sistemų (sužvejotų žuvų kiekio sertifikato) kūrimo ir taikymo gairių priėmimą ir*
 - *Interpolo vaidmens stiprinimą kovojant su NNN žvejyba.*
- *Laikydamosi reglamento dėl tvaraus išorės žvejybos laivynų valdymo pasiūlymo²⁰ Komisija stiprins ES išorės žvejybos laivyno veiklos stebėseną, nepriklausomai nuo to, kur ta veikla vykdoma.*

8 veiksmas. Uždrausti žalingas žuvininkystės subsidijas

Žuvininkystės subsidijos, kuriomis prisidedama prie išteklių pereikvojimo, perteklinių pajėgumų ir NNN žvejybos, jau seniai kelia tarptautinį susirūpinimą. 2002 ir 2012 m. Pasaulio aukščiausiojo lygio susitikimuose darnaus vystymosi klausimais šių subsidijų buvo paraginta atsisakyti. Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. nustatyta, kad nuo 2020 m. tokios subsidijos nebebus teikiamos.

²⁰ COM(2015) 636 final.

Bus skatinamos tarptautinės pastangos siekiant pažaboti pasaulio žvejybos laivynų perteklinius pajėgumus ir šių laivynų vykdomą išteklių poreikį bei uždrausti žalingas subsidijas. Taip bus prisidėta prie PPO derybų dėl subsidijų, kuriomis prisidedama prie išteklių poreikio, perteklinių pajėgumų ir NNN žvejybos, uždraudimo.

- *ES aktyviai dalyvaus daugiašalėse PPO derybose, kurių tikslas – iki 2020 m. uždrausti subsidijas, kuriomis prisidedama prie išteklių poreikio, perteklinių pajėgumų ir NNN žvejybos.*

9 veiksmas. Kova su į jūrą išmestomis šiukšlėmis ir „plastiko jūra“

Į jūrą išmestos šiukšlės kelia didžiulę grėsmę mūsų vandenynams. Komisija jau ėmėsi šalinti šios problemos priežastis ir imsis dar ryžtingesnių veiksmų.

Komisija pasiūlys priemones, skirtas apriboti šiukšlių atsiradimui visu gaminio gyvavimo ciklo metu, pradedant nuo žaliavos pasirinkimo, gaminio projektavimo, gamybos, naudojimo ir perdirbimo ir baigiant atliekų pašalinimu.

Remdamasi Žiedinės ekonomikos veiksmų planu, iki 2017 m. ES pasiūlys strategiją dėl plastiko, kuria būtų sprendžiami tokie klausimai kaip plastiko perdirbamumas, biologinis skaidumas, pavojingosios medžiagos plastiko sudėtyje ir į jūrą išmestos šiukšlės ir į kurias bus įtrauktos aiškios tarptautinės nuostatos dėl kovos su plastiko išmetimu į aplinką. Taikant šią strategiją paplūdimiuose randamų šiukšlių ir pamestų žvejybos įrankių kiekis iki 2020 m. sumažės bent 30 %. Taip pat bus sumažintas į jūrų aplinką patenkančio mikroplastiko kiekis, jei reikia, apribojant jo naudojimą produktų gamyboje.

Savo ruožtu tai padės įgyvendinti 2030 m. darbotvarkę. Šioje strategijoje taip pat bus pripažintas pasaulinis šios problemos mastas ir būtinybė imtis bendrų veiksmų, įskaitant veiksmus įgyvendinant daugiašalius aplinkosaugos susitarimus. Joje bus apsvaistytos galimybės įtraukti kovą su į jūrą išmestomis šiukšlėmis į ES išorės veiksmų ir paramos vystymuisi sritis siekiant sustabdyti į pasaulio vandenynus plūstantį plastiko atliekų srautą ir, kai tai pagrįsta aplinkosaugos požiūriu bei techniškai įmanoma, dalyvauti gerai koordinuotuose šiukšlių šalinimo veiksmuose.

- *Įgyvendindama Žiedinės ekonomikos strategiją 2017 m. Komisija pasiūlys strategiją dėl plastiko, kuria būtų sprendžiami ne tik, pavyzdžiui, plastiko perdirbamumo bei biologinio skaidumo, bet ir į jūrą išmestų šiukšlių klausimai.*
- *Komisija spręs į jūrą išmestų šiukšlių šaltinių, įskaitant laivų ir žvejybos veiklą, problemą, peržiūrėdama Uosto priėmimo įrenginių direktyvą²¹ ir, jei reikės, imdamsi papildomų veiksmų, susijusių su žvejyba ir akvakultūra.*
- *Komisija prisidės vertindama tarptautinio, regioninio ir subregioninio kovos su į jūrą išmestomis plastiko šiukšlėmis ir mikroplastiku valdymo strategijų ir metodų veiksmingumą, kaip reikalauja JT aplinkos asamblėja.*
- *Komisija teiks finansinę paramą, visų pirma per Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondą, siekdama padidinti pajėgumus rinkti į jūrą išmestas šiukšles ir duomenų apie šiukšlių koncentraciją ES jūrose surinkimą.*

²¹ 2000 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/59/EB dėl uosto priėmimo įrenginių, skirtų laivuose susidarančioms atliekoms ir krovinių likučiams.

- *Komisija pasiūlys stiprinti institucinę kovos su į jūrą išmestomis šiukšlėmis sistemą, pvz., geriau koordinuoti tarptautines pastangas, parengti G 7 kovos su į jūrą išmestomis šiukšlėmis planą ir sudaryti pasaulinę partnerystę, kuri padėtų spręsti į jūrą išmestų šiukšlių problemą.*
- *Komisija imsis tolesnių veiksmų, susijusių su pasauliniu ir regionų lygmenimis priimtais įsipareigojimais, skatindama įgyvendinti kovos su į jūrą išmestomis šiukšlėmis veiksmų planus, kuriuose didžiausias dėmesys skiriamas Europos regioninėms jūrų konvencijoms.*

10 veiksmas. Pasauliniu lygmeniu skatinti jūrinių teritorijų planavimą

Tausus vandenynų ir jų biologinės įvairovės naudojimas, o kartu ir atitinkamų DVT įgyvendinimas priklauso nuo tinkamo žmogaus veiklos planavimo ir valdymo tiek nacionalinei jurisdikcijai priklausančiuose, tiek jai nepriklausančiuose rajonuose. Taikant jūrinių teritorijų planavimą jūrų rajonuose galima užtikrinti veiksmingą jūroje vykdomos veiklos organizavimą, įskaitant saugomų jūrų rajonų nustatymą, valdymą ir tinklų kūrimą²². Jūrinių teritorijų planavimas vis labiau plinta visame pasaulyje, per pastarąjį dešimtmetį sukaupia daug patirties ir geriausios praktikos.

2017 m. Komisija pradės bendradarbiauti su visais atitinkamais subjektais, siekdama parengti pasiūlymus dėl tarptautiniu lygmeniu pripažįstamų gairių, kuriomis būtų skatinamas jūrinių teritorijų planavimas ir su juo susiję procesai šalyse partnerėse bei tarptautinėse organizacijose, visų pirma Jungtinėse Tautose.

- *2017 m. Komisija inicijuos pasiūlymų, susijusių su jūrinių teritorijų planavimo tarptautinėmis gairėmis, rengimą.*

11 veiksmas. Pasiiekti visuotinį 10 % jūrų ir pakrančių rajonų išsaugojimo tikslą ir skatinti veiksmingą saugomų jūrų rajonų valdymą

Dabartinė jūrų biologinės įvairovės būklė kelia didelį nerimą. Per pastaruosius 30 metų žuvo daugiau nei pusė tropinių rifų sudarančių koralų. Šiuo metu tik 3,4 % jūrų ir vandenynų laikomi saugomais jūrų rajonais (SJR), tai yra daug mažiau nei 10 %, dėl kurių sutarta pasauliniu mastu ir kuriuos ketinama pasiekti 2020 m. Jūrų ekosistemų atkūrimas ir apsauga būtų naudingi ir aplinkosaugai, ir ekonomikai. Saugomų jūrų rajonų plotą padidinus iki 30 %, 2015–2050 m. tai galėtų atnešti iki 920 mlrd. USD naudos²³.

Įvairiose organizacijose ir forumuose, atsižvelgiant į jų kompetenciją, rengiamos įvairių rūšių atskiriems rajonams skirtos valdymo priemonės²⁴. Tačiau jūrų rajonų apsauga bus veiksminga tik tuomet, jei saugomi rajonai bus tinkamai valdomi ir sudarys ekologiniu požiūriu nuoseklų tinklą. Jų valdymą reikia tinkamai planuoti, be to, tam reikia skirti žmogiškųjų ir finansinių išteklių.

²² 2014 m. ES jūrinių teritorijų planavimo direktyvoje, 2008 m. komunikate dėl ES požiūrio į jūrinių teritorijų planavimą ir UNESCO jūrinių teritorijų planavimo gairėse nustatyti tam tikri jūrinių teritorijų planavimo aspektai.

²³ EBPO duomenys. *The Ocean Economy in 2030*, OECD Publishing, 2016, Paris.

²⁴ RŽVO, Regioninės jūrų konvencijos (OSPAR – Konvencija dėl šiaurės rytų Atlanto jūros aplinkos apsaugos) dėl saugomų jūrų rajonų, TJO priemonės ypač jautrioms jūrų zonoms; diskusijos dėl saugomų jūrų rajonų nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose yra BBNJ derybų dalis.

Komisija prisidės prie viso pasaulio saugomų jūrų rajonų veiksmingumo, skatindama keitimąsi geriausia praktika ir remdama pastangas kurti nuoseklius tinklus. Be to, Komisija skatins regioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą kuriant ilgalaikius saugomų jūrų rajonų tvaraus finansavimo mechanizmus²⁵.

Naujas pagal UNCLOS priimtas įgyvendinimo susitarimas dėl jūrų biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus jos naudojimo nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose padėtų pasiekti visuotinį 10 % išsaugojimo tikslą ir itin padidintų saugomų jūrų rajonų kiekį atviroje jūroje.

- *Komisija prisidės prie viso pasaulio saugomų jūrų rajonų veiksmingumo ir plėtros, skatindama keitimąsi geriausia praktika ir remdama pastangas kurti nuoseklius tinklus.*
- *Be to, Komisija skatins regioninį ir tarptautinį bendradarbiavimą kuriant ilgalaikius saugomų jūrų rajonų tvaraus finansavimo mechanizmus.*
- *Komisija parengs porinį saugomų jūrų rajonų projektą, kurį įgyvendinant bus sudarytos palankesnės sąlygos keistis su Atlanto vandenyne esančiais Europos, Afrikos, Šiaurės ir Pietų Amerikos saugomais jūrų rajonais susijusia patirtimi ir juose stiprinti gebėjimus.*
- *Komisija pasiūlys jūrų mokslinių tyrimų, būtinų nustatant saugomus jūrų rajonus, finansavimo galimybes pagal programas „Horizontas 2020“ ir LIFE ir bendradarbiaus su tarptautiniais partneriais.*

4. STIPRINTI TARPTAUTINIUS VANDENYNŲ MOKSLINIUS TYRIMUS IR DUOMENŲ APIE VANDENYNUS RINKIMĄ

Norint sėkmingai įgyvendinti daugumą iš pirmiau išvardytų veiksmų ir užtikrinti, kad ištekliai būtų tausiai naudojami, labai svarbu apie vandenynus turėti patikimų mokslinių žinių. Tam reikia didelių investicijų į turtą ir įrangą. Visuomenei didžiausią naudą teikia žinios ir duomenys, kuriais dalijamasi.

ES ir jos valstybės narės daug nuveikė finansuodamos jūrų ir jūrininkystės mokslinius tyrimus ir gerindamos duomenų prieinamumą bei sąveikumą. Bendradarbiavimas su tarptautiniais partneriais, įskaitant išteklių sutelkimą, yra būtinas žingsnis siekiant sukurti žinių, reikalingų veiksmingam vandenynų valdymui, bazę.

12 veiksmas. Nuosekli ES vandenynų stebėjimo, duomenų rinkimo ir jūrų apskaitos strategija

Europos jūrų stebėjimo ir duomenų tinklas (EMODnet) sudaro sąlygas mokslininkams, valdžios institucijoms, verslo įmonėms ir pilietinei visuomenei ieškoti, peržiūrėti, parsisiųsti ir naudoti duomenis ir duomenų produktus, kuriuos rengia daugiau kaip 100 jūrų mokslinių tyrimų įstaigų, veikiančių batimetrijos, geologijos, buveinių, fizikos, chemijos ir Europos jūrų gyvųjų išteklių srityse.

²⁵ Įskaitant ES finansuojamus projektus, kaip antai EP bandomąjį projektą, susijusį su transatlantini bendradarbiavimu saugomų jūros rajonų srityje.

Suderinus ES ir tarptautinių partnerių veiklą gerokai pagerėtų žinių, kuriomis grindžiamas vandenynų valdymas, kokybė, visų pirma dėl to, kad labai sustiprėtų integruota gamtinio kapitalo ir ekosistemos paslaugų apskaitos sistema, kuri rengiama bendradarbiaujant su Europos aplinkos agentūra ir tarptautiniais partneriais.

- Remdamasi EMODnet, 2018 m. Komisija pasiūlys nuoseklią vandenynų stebėjimo strategiją, kurioje bus atsižvelgiama į G 7 Cukubos komunikatą²⁶. Ji įvertins, ar vandenynų stebėjimo tinklai atitinka savo paskirtį ir išnagrinės ekonominę, aplinkosauginę ir socialinę jų gerinimo naudą.
- Rengdama šią ataskaitą, kurią numatoma pateikti 2018 m., Komisija pateiks pasiūlymą, kaip EMODnet galėtų būti suderintas su kitomis nacionalinėmis arba regioninėmis jūrų duomenų rinkimo sistemomis, siekiant sukurti tarptautinį jūrų duomenų tinklą ir užtikrinti laisvą prieigą prie šių duomenų.

13 veiksmas. Skirti daugiau investicijų mėlyniesiems moksliniams tyrimams ir inovacijoms

Jūrų moksliniams tyrimams ES ir jos valstybės narės kasmet išleidžia apie 2 mlrd. EUR. Daugiau kaip 260 mln. EUR skiriama pagal mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Horizontas 2020“. Labai svarbu nemažinti šių investicijų. Konkrečioje tikslinėje mėlynojo augimo srityje daugiausia dėmesio skiriama kompleksiniams jūrų ir jūrininkystės moksliniams tyrimams, be to, pagal ją remiamos su vandenynais susijusios politikos kryptys, įskaitant žuvininkystę, jūrų energetiką ir jūrų transportą.

Valstybės narės vis labiau koordinuoja ar integruoja savo mokslinių tyrimų programas, kad bendros problemos būtų sprendžiamos ES lygmeniu (pvz., įgyvendinant bendro programavimo iniciatyvą „Sveikos ir produktyvios jūros bei vandenynai“, „Juodosios jūros horizonto“ ir EMBLAS projektus) ir jūrų baseinų lygmeniu (pvz., Baltijos jūrai skirta iniciatyva BONUS ir Viduržemio jūrai skirta iniciatyva BLUEMED).

- Remdamasi Europos mokslo debesijos iniciatyva²⁷ Komisija parengs bandomąjį mėlynujų mokslinių tyrimų debesijos projektą ir toliau investuos į jūrų mokslinius tyrimus ir inovacijas.
- Komisija bendradarbiaus su G 7 partneriais, kad būtų padaryta pažanga rengiant naują G 7 „Vandenynų ateities“ iniciatyvą, kurios tikslas – gerinti vandenynų bei jūrų mokslinius tyrimus ir stebėjimą.

14 veiksmas. Tarptautinės vandenynų mokslinių tyrimų, inovacijų ir mokslo srities partnerystės iniciatyvos

ES atliekamiems vandenynų moksliniams tyrimams daug naudos gali duoti bendradarbiavimas su ES nepriklausančių šalių institutais. 2013 m. žengtas svarbus žingsnis į priekį, ES, JAV ir Kanadai paskelbus Golvėjaus pareiškimą dėl bendradarbiavimo Atlanto vandenyno mokslinių tyrimų srityje. Komisija ir toliau įgyvendins Golvėjaus pareiškimą.

²⁶ http://www.japan.go.jp/g7/_userdata/common/data/20160517communique.pdf

²⁷ Komunikatas Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija, COM(2015) 192, 2015 m. gegužės 6 d.

Siekdama ugdyti inovacijoms ir konkurencingumui reikalingus įgūdžius Komisija ir toliau rems jūrų technologijų sektoriaus subjektų partnerystę, įgyvendinamą pagal Sektorių bendradarbiavimo įgūdžių srityje planą.

Gavusi EBPO rekomendaciją stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą jūrų mokslo ir technologijų srityse, Komisija taip pat išnagrinės galimybes sukurti tarptautinius tinklus, kuriuose būtų dalijamasi patirtimi skatinant naujoviškas jūrų technologijas, suderintas su dabar taikomomis priemonėmis.

- *Remdamasi šiuo metu taikomais susitarimais dėl mokslo ir technologijų, Komisija kurs jūrų mokslinių tyrimų ir mokslo partnerystės iniciatyvas su pagrindiniais partneriais, įskaitant, jei reikia, vandenynų partnerystes ir pasaulinius susivienijimus institucijose, kurių narė yra Komisija, kaip antai Belmonto forumas arba Žemės stebėjimo grupė.*
- *Komisija aktyviau prisidės prie viso Atlanto vandenyno mokslinių tyrimų aljanso kūrimo, remdama aktyvesnį bendradarbiavimą jūrų srityje su pagrindiniais pietų Atlanto subjektais.*
- *Komisija toliau sieks įtraukti pietinės Viduržemio jūros regiono šalis į iniciatyvą BLUEMED. Be to, remdamasi įgyvendinama Juodosios jūros sinergijos iniciatyva, ji stiprins savo mokslinę veiklą, mokslinius tyrimus ir inovacijas Juodosios jūros baseine.*

5. IŠVADA

ES tenka didžiulė atsakomybė už vandenynus ir jūras. Ji atlieka svarbų darnaus vystymosi lyderės, pasaulinės vandenynų valdymo sistemos veikėjos ir vandenynų išteklių naudotojos vaidmenį. ES turėtų dėti daugiau pastangų, kad, siekiant dabartinės ir būsimų kartų gerovės, vandenynai būtų saugūs, apsaugoti, švarūs ir darniai valdomi.

Komisija ir vyriausioji įgaliotinė įsipareigoja gerinti vandenynų valdymą, daugiausia dėmesio skirdamos pirmiau nurodytoms prioritetinėms sritims. To siekdamas jos skatins ES politikos kryptį ir strategiją, kurios gali padėti užtikrinti geresnį vandenynų valdymą (pvz., kuriomis didinamas jūrų saugumas ir remiamas darnus vystymasis), sinergiją.

Jos veiks išvien su valstybėmis narėmis, tarptautinėmis organizacijomis ir partneriais, regioninėmis organizacijomis ir suinteresuotaisiais subjektais, kad siūlomi veiksmai būtų įgyvendinti, ir nagrinės kitus būdus ir priemones, kaip stiprinti tarptautinį vandenynų valdymą. Kartu su vyriausiąja įgaliotine Komisija sukurs ES suinteresuotųjų subjektų forumą, skirtą viso pasaulio vandenynams ir jūroms. Ji rems šios iniciatyvos įgyvendinimą ir nuolat teiks informaciją apie ES pastangas gerinti tarptautinį vandenynų valdymą. Pirmasis forumo susitikimas vyks 2017 m.

Komisija ir vyriausioji įgaliotinė reguliariai teiks pirmiau nurodytų veiksmų įgyvendinimo pažangos ataskaitą. Pirmoji ataskaita bus pateikta praėjus dviem metams po šio komunikato priėmimo.